

čnost naroda potom ljudske šole in njega svobode najodločneje upreti in zastaviti vse sile, da še pravočasno odbije ta naval, četudi pride v obleki «Slovenske ljudske stranke.»

Liga + 10.

Zborovanje „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Konec.)

Dolžnost mi je dodati še nekaj. Dandanes občno govore o učiteljstvu, da malo dela; da ima vsak čas počitnice itd. A kaj bo govorilo ljudstvo šele potem, ko nas bo videlo le kot poldnevne delavce? Ne bi li to škodovalo našemu ugledu? Ali ne bi mogel narod zahtevati, da nas popoldne vtaknejo v občinske pisarne i. t. d. Možno bi pa tudi bilo, da bi učiteljstvo z dopoldnevno šolo izgubilo karakter odgojitelja naroda, ker bi vsi učitelji iskali privatnega dela in bi često postalo to glavno delo, a pravo in sveto zanimanje učiteljskega poklica pa postranska stvar. Premislimo to vse dobro poprej, preden sklepamo o dopoldnevni šoli.

A sedaj grem po svojo glavno pedagoško rezervo, da izvedem končni napad napram nerazdeljenemu času pouka. Protivnik dr. Cenkić je pripoznal, da so mu higijenski razlogi glavno zavetje, a ostali le sekundarne vrednosti, a jaz zopet svečano izjavljam, da so meni kot pedagogu pedagoški razlogi glavni, a higijenski le postranski. Kot pedagog trdim, to trditev morajo odobriti tudi vsi pedagogi sveta, da je pravi poklic ljudske šole vzgojne nravi. Ljudsko šolo moramo presojati ne po tem, koliko znanja daje mladeži, temveč po odgojnem uspehu. Mi učitelji kot pedagogi znamo in moramo znati, da je vzgojni princip v našem učiteljskem delu alfa in omega vsemu delovanju. Čim dlje pa je mladež v naših učiteljskih rokah in pod krilom šolske discipline, tem sigurnejši je vzgojni uspeh.

Dandanes je vzgojni vpliv rodovine vedno slabejši. Materijalizem prevladuje tudi v nižjih slojih ljudstva. V težki borbi za vsakdanji kruh vedno bolj roditelji pozabljajo na vzgojo svojih otrok. Če je to istina, kar je, žal, res, tedaj moramo mi pedagogi stremiti brezpogojno za tem, da ostane mladež kolikor najdalje možno v rokah šole pod močnim okriljem šolske discipline, a zato, da se vzgoji uspešnejše. A kako stojimo v tem oziru tukaj?

Po razdeljenem pouku imamo dete 200 dni ali 400 poldni v šoli, t. j. deset osemnajstin vsega letnega časa, medtem ko pride na dom 160 dni ali 320 poldni t. j. osem osemnajstin vsega časa. Po nerazdeljenem šolskem času bi pa imelo dete za šolo samo 200 poldni ali pet osemnajstin vsega časa, a za dom pa 520 poldni ali trinajst osemnajstin vsega časa. Jasno je tedaj, da v tem razmerju tudi raste, oziroma pada vzgojni vpliv šole. Uvedemo li tedaj nerazdeljeni čas pouka, pade vzgojni vpliv šole ravno na polovico sedanjega in zaraditega bi trpel tudi naš učiteljski ugled v očeh ljudstva, česar pa mi učitelji ne moremo in ne smemo dopustiti.

Moj protivnik misli, da bi z dopoldnevnim peturnim poukom napredovala tudi etiška stran mladine, vendar trdim jaz ravno nasprotno. Zakaj padala bi morala dece pri samo dopoldnevnem pouku, ker bi bila mladina ves popoldan brez vpliva ne samo šolske, temveč navadno tudi roditeljske discipline. Mladež bi bila pri taki šoli največkrat popoldan prepuščena sama sebi, osobito delavska in mestna deca. Ker bi se tako izognila vsakemu nadzorstvu, bi se moralno jako kvarila.

Milo mi je, ker zahteva moj prijatelj, da je za svobodno vzgojo tudi treba dopuščati mladeži, naj se brez nadzorstva svobodno kreta. To je gotovo lepo stališče, a uspešno samo do stanovitnih mej, a čim se one prekoračijo, postane takoj škodljivo v moralnem smislu. Tudi jaz sem oduševljen pristaš svobodne vzgoje, a odločno se upiram temu, da bi se pedagoška svoboda izpremenila v divjaštvo, ki bi nam kvarilo mladino. Mlado sadno drevesce je pod vednim vrtnarjevim nadzorstvom, ker če bi ne bilo, bi poglajlo divje mladike, ki bi zaprečile napredek zlahtnih mladik. Tako mora biti tudi pri mladini. Seveda mora biti nadzorstvo blago in tako, da ga vzgojenec ne občuti preveč. Oko učiteljsko ali voditeljsko se ne sme nikdar povsem odvrniti od dečice, če hočemo dognati moralni uspeh. (Tako je!).

Tako, slavna skupščina, sem sicer s skromnimi črticami, pa vendar dovolj povedal, da nima nerazdeljeni šolski čas nobenih bistvenih koristi, ali ima nasprotno mnogo napak, ki nasprotujejo napredku naše šole in škodujejo ne le našemu učiteljskemu ugledu, temveč tudi ljudski prosveti našega naroda. Nerazdeljeni čas pouka je samo potrebno zlo, ki se kot tako v nekaterih slučajih trpi; bil bi pa neoprosten greh, če bi si to potrebno zlo učiteljstvo v principu prisvojilo ter ga obligatno priporočalo.

Taka dopoldnevna šola bi, kakor sem dokazal s številkami, zaustavila lep napredek našega ljudskega pouka ter znižala poset šole na štiri leta, ona bi preprečevala s svojim peturnim napornim delom telesni in duševni razvitek naše mladeži. Tako bi našemu narodu došla ogromna kulturna škoda, a tega bi ne smeli dopustiti mi učitelji že iz patrijotičkih razlogov. Vzgoja naroda nam mora biti največja svetinja na tej zemlji. Pravi učitelj bo rad žrtvoval vse svoje osebne interese, samo da čim uspešnejše služi največji svetinji svojega naroda. (Tako je! Živio!).

Končno mi je po dolžnosti še omeniti, da imamo mi Hrvati in Srbi na jugu monarhije ter na Balkanu, četudi smo majhen narod, častno in jako znamenito misijo, Okolo nas so nasprotniki po številu in po kulturi od nas močnejši, a ti hočejo po vsaki ceni, podjarmiti nas s svojo prosveto. Mislim tedaj, da je naša najsvetejša dolžnost, da svoj narod kolikor možno prosvetimo in izobrazimo, da se lahko potem uspešno bori za bodočnost svojo. Narodna zavest se mora povzdigniti, kar je edino mogoče potom daljšega in intezivnejšega pouka vsega naroda, a ne potom dopoldnevnih šol in skrajševanja narodne izobraženosti. V teh težkih časih je treba, da svoj narod pripravimo za kulturno borbo, a to moremo dognati le samo z daljšim, ne pa krajšim poukom. Zato se branimo marsikaterih teorij in opasnih poizkusov v svojem pouku, ter ostanimo rajši pri razdeljeni šoli še dotlej, dokler od nas kulturnejši narodi praktično ne dokažejo, da bi bil peturni pouk uspešnejši. Naš dosedanji razdeljeni pouk ima vse pogoje, odgovarja povsem pedagoško-didaktičkim, socialnim in higijenskim zahtevam, tedaj pa naj ostane. Treba pa je razen tega resno misliti na pomnožitev učiteljstva in osnivanje potrebnih novih šol, da nam všolajo še onih šest stotisoč naših bednih otrok, potem pride vse v pravi tek.

Tako mislim o tej znameniti stvari jaz, a vi sodite, v koliko sodim prav, ter sprejmite resolucijo:

VII. občna skupščina «Saveza hrv. učit. društva» se ne more uveriti o bistveni koristi nerazdeljenega šolskega pouka in z ozirom na to ostaja pri dosedanjem razdeljenem pouku, ki povsem odgovarja pedagoško-didaktičkim, higijeniškim in

socijalnim potrebam našega naroda. Skupščina tudi prizna, da je v mnogih prilikah v domovini deci predaleč v šolo ter pristaje na to, da se more uvesti nerazdeljeni poduk v takih krajih, kjer bi to za potrebno spoznal dotični učitelj, odnosno učiteljski odbor, a odobrila najvišja šolska oblast. (Burno odobravanje.)

Govor obeh glavnih govornikov smo priobčili skoraj doslovno, ker je zadeva zanimiva in velevažna. Žal, da nam prostor ne dopušča, priobčiti besede onih, ki so posegli v debato. Navedli so marsikaj pro in kontra.

Boranić, učitelj v Šestinah, protestuje proti trditvi Biničkoga da bi se z uvedenjem nerazdeljenega časa poučevanja znižal nivo ljudske šole. On ima že pol leta uveden nerazdeljen pouk in iz izkušnje razpravlja koristi take šole. Točko za točko pobija Biničkoga ter dokazuje iz prakse vsestransko vrednost nerazdeljenega pouka. Priporoča rezolucijo dr. Cenkića.

Mallus, učitelj višje ljudske šole v Kostajnici, nasprotuje v nekaterih točkah Cenkiću ter pritrjuje rezoluciji Biničkoga. Pravi, naj bi v vsakem okraju ena šola uvedla za poizkušnjo nerazdeljen pouk, in čez več let naj bi razpravljali o tej zadevi.

Ker se je vedno več govornikov javljalo za, oziroma proti, a bilo je le malo časa več, so se združili navzoči v to, da sta obe stranki izbrali po enega govornika. Za nerazdeljeni pouk je govoril Ferdo Hefe le, ravnatelj višje ljudske šole v Sisku, proti pa Anton Bakrač, šolski vodja v Sudini.

Hefe le je v kratkih besedah v imenu večine navzočih čestital dr. Cenkiću na spretno in temeljito sestavljenem govoru ter izjavil, da je večina za njegovo resolucijo.

Bakrač je na dolgo in široko razpravljajl proti dr. Cenkičevemu predavanju, večkrat prekinjen po navzočnikih. Nemir in nasprotovanje sta jasno kazala, da je večina za nerazdeljen pouk. Klici «Dosta, prestani, vzemite mu besedo itd.» so doneli po dvorani.

Crnko, šolski vodja v Suhompolju, je dal kratko izjavo, v kateri je omenil, da je dr. Cenkić na znanstveni podlagi dokazal prikladnost in napredek nerazdeljenega časa pouka, dočim gospoda protivnega mišljenja niso niti z znanstvenimi ne s strokovnimi razlogi mogli dovolj podpreti dosedanje prakse.

Končno sta še govorila Binički in dr. Cenkić, prvi dalje drugi krajše, nakar je skupščina glasovala.

Pretežna večina je bila za dr. Cenkičevo resolucijo. To glasovanje je pokazalo, da je velika večina hrv. učiteljstva za **nerazdeljeni pouk**. Ako pomislimo, da so o tej preporni točki že pri zborovanjih vseh učiteljskih društev prej razpravljali in da sta obe stranki natančno pretresovali dobre in slabe strani razdeljenega in nerazdeljenega časa pouka, pač lahko trdimo, da je vse hrvatsko učiteljstvo stopilo na bojno polje.

Ker je bil dnevni red izčrpan, je zaključil predsednik skupščino.

Lepa in vrlo zanimiva dva dneva sem doživel med hrvaškimi kolegi, samo žal mi je bilo, da sem bil sam Slovenec. Ko bo drugo leto zopet «Učiteljski dan» v Zagrebu, je želeli večje udeležbe z naše strani.

Ign. Šijanec.

Dopisi.

Štajersko.

Iz gornjegrajskega okraja. V »Učit. Tov.« št. 34 je nadučitelj K. v »Pisarni« razpravljajl na dolgo in široko o nekaterih lokalnih zadevah našega okraja. Sicer ni imenoval okraja, tudi imeni dveh učiteljev, ki sta prvi kot zastopnik učiteljstva, drugi voljen od okraj. zastopa, člana okr. šol sveta je zamolčal, pa iz vseh podrobnosti, navedenih v članku, je vsak na prvi hip spoznal, zakaj gre. Napadel je dva tovariša, dajal »lekcije«, mimogrede pohvalil samega sebe s tem, da je pogrel itak že večkrat objavljen tek obravnave pred upravnim sodiščem v znanem slučaju. Učiteljstvo je hvaležno g. K., da je dognal pred upravnim sodiščem zanj ugodno rešitev.

Z ogorčenjem je tuokrajno učiteljstvo čitalo ta napad na svojega priljubljenega in s o g l a s n o voljenega zastopnika, in marsikatera pikra beseda se je čula pri sestankih kolegov na rovaš g. K.

Učiteljstvo je popolnoma zadovoljno s svojim zastopnikom kakor tudi z delovanjem drugega tovariša v okrajnem šolskem svetu. Obema se je že večkrat pri zborovanjih uč. društva izreklo zaupanje, zahvala za trud in vrlo zastopanje učiteljstva. Zadnjič se je to zgodilo s o g l a s n o, dne 19. novembra t. l. Seveda g. K. ni bil navzoč pri zborovanju; zakaj edino on je nasproten gospodoma tovarišema v okrajnem šolskem svetu izmed vseh tuokrajnih tovarišev in tovarišic. Nekdo je pripomnil, da hoče g. K. zato zastopniku učiteljstva v okr. šolskem svetu tla izpodkopati, ker bi morda on rad prišel v to korporacijo. Toda iz te moke ne bo kruha, saj se je g. K. gotovo sam prepričal — pri zborovanju v Št. Janžu letošnjo pomlad — da ni nihče na njegovi strani.

Napadena tovariša sta se samo smejala, ko je bil razgovor o članku XXIV. »Pisarne,« rekoč, da ju tak napad pač čisto nič ne tangira, zakaj storila sta v okrajnem šolskem svetu le to, kar je prav, in na ljubo eni osebi ne bosta delala drugače, kakor jima velevala njiju vest. Zdi se jima premalenkostno, spuščati se z gospodom K. v polemiko, ker se brigata za njegove filipike toliko kakor za lanski sneg. Da pa se vendar izve resnica, dovoljeno bodi meni, v tej zadevi izpregovoriti nekoliko besed.

Tuokrajno učiteljstvo je bilo edino in složno, dokler ni prišel g. K. v naš okraj. Ker se pa ni brezpogojno vdalo njegovim nazorom, se je pričelo rovanje od njegove strani. Toda nočemo premotrivati teh reči, toda oglejmo si XXIV. članek »Pisarne«.

Naš zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu je poročal v zborovanjih učiteljskega društva o svojem delovanju. To je gotovo lepo od njega, saj se le redkokje čuje kako poročilo iz ust zastopnika. Koristno pa je tudi, če ob tej priliki omenja nedostatke in daje navodila, kako to ali ono reč boljše napraviti. To pa, kar trdi g. K., da po našem zastopniku pošilja okrajni šolski svet učiteljstvu lekcije, grajo in hvalo, je neresnica. Okrajni šolski svet ima drugih sredstev dovolj, da kaj ukrene v takih zadevah, naš zastopnik pa je izražal le svoje mnenje in nam podal le par dobrotnih migljajev, zakar mu je učiteljstvo lahko hvaležno.

Čudno pač zvenijo besede g. K.: »On (zastopnik) mora tudi takrat zastopati naše koristi in se za nas potegovati, če tudi smo mi morda zaslužili največjo grajo.« Logično, če smo najslabeyši, najzanimkrnejši in najnemoralnejši itd. učitelji, če škodujemo ugledu našega stanu in šolstva itd. in smo zaslu-